

**Recenzja dorobku naukowo-badawczego, dydaktycznego
i organizacyjnego dr Wojciecha Sroki sporządzona
w związku z postępowaniem w sprawie uzyskania stopnia
doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse**

Uwagi wprowadzające

W nawiązaniu do informacji o powołaniu mnie do Komisji Habilitacyjnej ds. przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dr inż. Wojciecha Sroki, wszczętego 1-12-2021 r. jako recenzenta (pismo z 12-04-2022) oraz w oparciu o dostarczone materiały sporządziłem recenzję dorobku wskazanego Habilitanta. Zgodnie z przepisami *ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym* Kandydat wskazał jako „osiągnięcie naukowe” stanowiące podstawę postępowania habilitacyjnego, cykl artykułów powiązanych tematycznie *Przesłanki i uwarunkowania rozwoju rolnictwa obszarów miejskich i wiejskich*.

Z przedłożonej dokumentacji wynika, że spełnione są wymagania formalne niezbędne do wszczęcia postępowania habilitacyjnego, wynikające z Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r., art. 221 *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2018 r., poz. 1668 ze zm.). Poniższa recenzja opiera się na kryteriach określonych w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. nr 196, poz. 1165) i obejmuje trzy najważniejsze elementy składające się na dorobek Habilitanta, to jest:

- 1) osiągnięcie naukowe będące przedmiotem postępowania habilitacyjnego,
- 2) pozostałe osiągnięcia naukowe,
- 3) dorobek dydaktyczny i organizacyjny.

Moja recenzja dorobku dr inż. Wojciecha Sroki koncentruje się na wskazanym cyklu artykułów, ale w dalszych częściach ocena obejmuje również inne osiągnięcia Habilitanta, a także Jego aktywność naukową. Zawiera się w tym również kontekst zewnętrznego odbioru dorobku naukowo-badawczego Kandydata. Recenzję zamyka ostateczna konkluzja. Ocena dokonania naukowego oraz pozostałych prac naukowych podzieliłem na trzy części, z

których pierwsza dotyczy ogólnej charakterystyki Jego drogi naukowej wraz z oceną dokonań, druga koncentruje się na cechach naukowych wskazanego cyklu artykułów i wkładzie, jaki ona wnosi w rozwój nauki, a trzecia zawiera moje wnioski, wynikające z oceny wartości naukowej przedstawionych prac i materiałów oraz aktywności dydaktycznej i organizacyjnej Kandydata wraz z finalną konkluzją.

1. Ogólna charakterystyka i ocena dorobku naukowo-badawczego

Dr inż. Wojciech Sroka ukończył studia magisterskie w 2006 r. na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie na kierunku *Zarządzanie i Marketing*. W 2010 r. obronił z wyróżnieniem pracę doktorską *Produkcyjno-ekonomiczne uwarunkowania i mechanizmy rozwoju przodujących gospodarstw rodzinnych Karpat Polskich* w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie (promotor: prof. dr hab. Wiesław Musiał). Ma również przygotowanie pedagogiczne (2006) oraz ukończone studium podyplomowe *Odnawialne źródła energii* (2010, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie). Pracuje na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie, kolejno jako asystent, adiunkt, wykładowca, profesor uczelni oraz od 2010 r. jako wykładowca i adiunkt dydaktyczny na PWSZ w Tarnowie.

Habilitant zgłosił jako swoje osiągnięcie naukowe¹ cykl artykułów powiązanych tematycznie pt. *Przesłanki i uwarunkowania rozwoju rolnictwa obszarów miejskich i podmiejskich*, które powstały głównie w oparciu o badania prowadzone w ramach kierowanego przeze niego w latach 2016 – 2021 grantu (Narodowe Centrum Nauki - SONATA) oraz badania statutowe i w ramach współpracy międzynarodowej. Składa się na nie 10 artykułów opublikowanych w czasopiśmie zagranicznych (6) i krajowych (4). We wszystkich artykułach jest pierwszym autorem oraz pomysłodawcą i głównym (lub jedynym) autorem koncepcji badań.

Poza przedstawionym cyklem artykułów aktywność naukowa dr inż. Wojciecha Sroki koncentrowała się wokół innych badań dotyczących rolnictwa (pod)miejskiego (1), przemian strukturalnych i instrumentów wsparcia rolnictwa obszarów rozdrobnionych agrarnie (2), dywestyacji w rolnictwie (3) i rozwoju zrównoważonego, w tym wykorzystania biomasy rolniczej na cele energetyczne (4). Habilitant opublikował łącznie 91 prac naukowych (wg wykazu w tab. 3 *Autoreferatu*), w tym po uzyskaniu stopnia naukowego doktora 69 opracowań. W sumie, aktywność publikacyjna Kandydata po uzyskaniu stopnia

doktora, wynosi ok. 3,8 publikacji rocznie. Dorobek publikacyjny dr inż. Wojciecha Sroki - w sensie ilościowym, jak i jakościowym jest znaczący. Teksty habilitanta ukazywały się w znanych i poważanych w środowisku ekonomistów rolnictwa periodykach, takich jak *Więś i rolnictwo*, *Problemy Zagospodarowania Ziem Górskich*, *Roczniki Naukowe SERiA*, *Acta Scientiarum Polonorum. Oeconomia*, *Problemy Rolnictwa Światowego*, *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej* i *Aura*. Są też znaczące czasopisma zagraniczne (m. in. *Sustainability*, *Land Use Policy*, *European Research Studies Journal*). Jakkolwiek charakter współautorski ma prawie połowa wykazanych prac, co wydaje się być dużym udziałem, ale traktuję zdolność do współpracy i jej podejmowanie jako bardzo pozytywną cechę aktywności publikacyjnej Autora. Równocześnie w wielu spośród tych publikacji Habilitant odgrywał rolę wiodącą w sensie koncepcyjnym i merytorycznym.

Warto także zwrócić uwagę na kwestię percepcji dorobku publikowanego Kandydata, co ma istotne znaczenie dla oceny znaczenia Jego prac i dokonań w kształtowaniu wymiaru naukowego dziedziny ekonomia i finanse. Spośród prac dr inż. Wojciecha Sroki w bazie *Web of Science* (listopad 2021) znajdowało się 36 prac, które były cytowane prawie 140 razy. Z 9 prac w bazie *Scopus* cytowano je prawie 90 razy, a w bazie *Google Scholar* wykazano łącznie 70 tekstów, które cytowano prawie 450 razy. Spośród cytowanych prac, pierwsze dwie (z 2017 i 2018 r.) opublikowane w znanych czasopismach zagranicznych, powoływano po ponad 40 razy. Łącznie, dorobek publikacyjny dr inż. Wojciecha Sroki uznaję za co najmniej zauważony w krajowym i międzynarodowym środowisku naukowym, co sytuuje go w gronie uznanych specjalistów w zakresie rolnictwa miejskiego i zrównoważonego rozwoju gospodarki rolnej.

W całym okresie po uzyskaniu stopnia doktora Wojciech Sroka uczestniczył w 46 konferencjach naukowych, w większości międzynarodowych, w tym 5 anglojęzycznych. Na czterech z nich wygłosił referaty w jęz. angielskim (Wiedeń, Soest). W zdecydowanej większości wystąpień prezentował autorskie badania oraz brał czynny udział w obradach. Często był zapraszany do uczestnictwa, a nawet prowadzenia paneli dyskusyjnych, co świadczy o dużej aktywności Kandydata w prezentacji wyników swoich badań i o naukowej erudycji. Był również organizatorem przynajmniej kilku konferencji poświęconych tematyce Jego badań. Moim zdaniem, intensywność współpracy Habilitanta z międzynarodowym środowiskiem naukowym, zajmującym się szeroko rozumianymi problemami rolnictwa miejskiego, zrównoważonego rozwoju miast i stref podmiejskich oraz ewolucji rolnictwa we współczesnej gospodarce rynkowej mogłaby być większa.

¹ W rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Wartą podkreślenia jest duża aktywność dr inż. Wojciecha Sroki w pracach związanych z realizacją projektów i tematów badawczych finansowanych w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych, nawiązujących do Jego zainteresowań naukowych. W latach 2017-2021 kierował projektem NCN *Rolnictwo miejskie jako wyzwanie zrównoważonego rozwoju obszarów metropolitalnych w Polsce – aspekty ekonomiczno-społeczne, środowiskowe i planistyczne*, którego publikowane wyniki stały się podstawą do wystąpienia o rozpoczęcie procedury habilitacyjnej. Brał i bierze udział w realizacji 8 projektów badawczych, w tym dwóch międzynarodowych, z których szczególnie doceniłbym *Urban Agriculture Europe* (2014-2016), warto także zauważyć uczestnictwo w projekcie europejskim Horizon 2020 *A comprehensive vision for urban agriculture*, które są dobrym punktem wyjścia do bliższych naukowych relacji w europejskim środowisku badawczym.

Można też zauważyć dużą aktywność Kandydata w zakresie prac recenzyjnych i ocennych. Wykonał dotąd kilkadziesiąt recenzji dla branżowych czasopism krajowych i zagranicznych, w większości z Impact Factorem (m. in. *Land Use Policy, Journal of Small Business Management, Remote Sensing, Land, Sustainability, International Journal of Environmental Research and Public Health, Quaestiones Geographicae, Episteme*).

Uogólniając, zarówno opublikowane opracowania potwierdzają możliwości twórcze Habilitanta, a Jego zdolność do współpracy z innymi, krajowymi i zagranicznymi badaczami oraz umiejętność syntezy, zarówno własnych materiałów empirycznych, jak i formułowania wniosków płynących z autorskich badań a także z krytycznej analizy rozważań innych naukowców. Dorobek publikacyjny i jego percepcja, aktywność konferencyjna i udział Kandydata w projektach badawczych jest – po bliższym zapoznaniu się z nim – w zupełności wystarczający do wsparcia wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie ekonomia i finanse.

2. Ocena cyklu artykułów stanowiących tzw. osiągnięcie naukowe Habilitanta

Podstawą ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego przez dr inż. Wojciecha Srokę jest zestaw 10 artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach zagranicznych i krajowych w latach 2014-2021. Stanowią one w zamyśle Habilitanta powiązany tematycznie cykl przedstawiający *Przesłanki i uwarunkowania rozwoju rolnictwa obszarów miejskich i podmiejskich*. Warto zwrócić uwagę, że teksty tworzące zestaw powstały w oparciu o badania w ramach kierowanego przez Autora w latach 2016 –

2021 grantu finansowanego przez NCN (SONATA) oraz dzięki realizowanym badaniom statutowym, a także – co jest warte podkreślenia - w ramach współpracy międzynarodowej.

Wybór tematyki badawczej związanej z rolnictwem miejskim (*urban agriculture*) wynika z rozwoju własnego Habilitanta – przygotowanie koncepcji strategii rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich dla województwa śląskiego (2013) i zwrócenie uwagi na specyfikę rolnictwa miejskiego w silnie zurbanizowanych obszarach zapoczątkowały podjęcie szerszych badań nad tym tematem (m. in. zagraniczne staże naukowe w 2014, 2016 i 2018 roku w South Westphalia University of Applied Sciences (Niemcy)). Nawiązana współpraca i doświadczenia międzynarodowe zaowocowały projektem badawczym NCN (2016-2021) *Rolnictwo miejskie jako wyzwanie zrównoważonego rozwoju obszarów metropolitarnych w Polsce – aspekty ekonomiczno-społeczne, środowiskowe oraz planistyczne*.

Wychodząc z porównań europejskich Autor wskazuje, że Polska (wskaźnik urbanizacji ca 60% w 2021 r.) należy do grupy krajów relatywnie nisko zurbanizowanych, chociaż z dużą dynamiką procesów urbanizacyjnych w otoczeniu miast, które po 1995 r. stały się strefami lawinowej suburbanizacji. Skutkiem tych procesów jest konwergencja, tj. wielowymiarowe upodobnianie się wsi do miast i upowszechnianie warunków i wzorców życia miejskiego, zmiana stosunków i więzi społecznych, a także dynamiczne zmiany w rolnictwie i użytkowaniu gruntów polegające na konwersji gruntów rolnych na cele rozwoju budownictwa i infrastruktury oraz fragmentacji krajobrazu, co ma – wg Habilitanta, negatywny wpływ na rolnictwo i pełnione przez nie funkcje. Badania naukowe potwierdzają, że zarówno miasta, jak i obszary podmiejskie muszą racjonalizować zagospodarowanie w sferze ekonomicznej, społecznej i środowiskowej poprzez aktywne działania zmierzające do kreowania zrównoważonego rozwoju. W obszarach podmiejskich odsetek gruntów rolnych zazwyczaj przekracza 50% ogólnej powierzchni, co oznacza, że trwałe rolnictwo jest nieodzownym elementem rozwoju obszarów wielkomiejskich. Rolnictwo miejskie traktuje się jako „panaceum” na wiele problemów generowanych przez współczesne miasta, podkreśla się zasadność utrzymania oraz rozwoju gospodarstw rolnych w tej strefie, a także pełnego zrozumienia ich specyfiki. Z drugiej strony, badania potwierdzają, że rolnictwo miejskie podlega dynamicznym zmianom w kierunku marginalizacji i osłabiania pełnionych przez nie funkcji, zwłaszcza produkcyjnych, ale także społecznych oraz środowiskowych. W Europie środkowej (postsocjalistycznej), przy długotrwałym braku odpowiednich strategii i planów ochrony gruntów rolnych (i rolnictwa), rozwój miast polega głównie na niekontrolowanej ekspansji zainwestowania

miejskiego w otaczającą strefę rolniczą. Skutkiem jest wieloaspektowa, najczęściej przyrodnicza degradacja obszarów podmiejskich, a zabudowa miejska przejmując również cenne produkcyjnie i atrakcyjne przyrodniczo otwarte tereny rolnicze.

Habilitant podkreśla, że kwestia przestrzennego zróżnicowania (pod)miejskiego rolnictwa, ze szczególnym uwzględnieniem dystansu od miasta, jest istotnym zagadnieniem badawczym a lokalizacja użytków rolnych lub gospodarstw rolnych w strefach miejskich ma bardzo duży wpływ na kształtowanie się różnorodnych zjawisk gospodarczych oraz procesów ekonomiczno-społecznych w miastach, jest też kluczem do zrozumienia procesów rozwoju rolnictwa w strefach obciążonych demograficznie. Podejście przestrzenne Habilitanta ujmuje zespół elementów geograficzno-fizycznych i społeczno-ekonomicznych, w tym urbanizacyjnych jako swoistego rodzaju ramy (uwarunkowania) o charakterze barier, ale także i impulsów do rozwoju. W ocenianym cyklu artykułów uwarunkowania oraz czynniki rozwoju zostały zdefiniowane jako wszystko, co ma związek i w sposób bezpośredni i pośredni oddziałuje na rozwój. Wykorzystano dorobek teorii lokalizacji i teorii rent, w których przestrzeń i powiązane z nią uwarunkowania wpływają na kierunki rozwoju rolnictwa. Wychodząc od nich podjęto próbę wypełnienia luki badawczej w sferze metodologii koncentrując się na sposobach i uzasadnieniach analiz przesłanek i uwarunkowań oraz kierunków rozwoju rolnictwa (pod)miejskiego z uwzględnieniem oddziaływania czynnika przestrzeni. Swoje rozważania podzielił na trzy obszary badawcze. W artykule pierwszym i trzecim Habilitant przedstawił definicje i konceptualizację pojęcia miejska agrokultura (*urban agriculture* – pierwszy obszar). W drugim i trzecim skoncentrował się na przesłankach rozwoju agrokultury miejskiej oraz jej społecznej akceptacji w kontekście zrównoważonego rozwoju (drugi obszar). Tekst czwarty i piąty zawiera ocenę stanu i kierunków rozwoju rolnictwa w warunkach silnej presji urbanizacyjnej, która wskazuje na problemy związane z konkurencją o ziemię (rolnictwo w warunkach urbanizacji – artykuły 6 i 7), procesy dostosowawcze jako czynniki rozwoju gospodarstw rolnych (artykuły 8 i 9) oraz zjawiska recesywne w rolnictwie obszarów miejskich i podmiejskich (artykuł 10) – trzeci obszar.

Podsumowując, w mojej ocenie koncepcja cyklu artykułów jest czytelna i logiczna - nie budzi zastrzeżeń, chociaż mogę sobie oczywiście wyobrazić zestaw tekstów naukowych na ten sam temat o innym układzie i inaczej umieszczonymi akcentami badawczymi. Problematyka, którą podjął Habilitant jest szeroka i z wielu względów ważna, w tym również z naukowego punktu widzenia. W literaturze polskiej jest stosunkowo niewiele prac poświęconych tym zagadnieniom, natomiast w opracowaniach europejskich dyskusja

nad wieloma aspektami rolnictwa miejskiego jest prowadzona szeroko, co zresztą Autor zauważa powołując się na te opracowania.

2.2 Cel naukowy pracy i metoda badawcza

Głównym celem badawczym, realizowanym w cyklu publikacji Kandydata jest „przedstawienie koncepcji miejskiej agrokultury, a także identyfikacja i ocena przesłanek oraz uwarunkowań rozwoju rolnictwa obszarów miejskich i podmiejskich” (*Autoreferat*, s. 12). W ramach pierwszego obszaru badawczego sformułowano dwa cele szczegółowe – propozycja definicji związanych z rolnictwem miejskim oraz identyfikacja głównych form agrokultury miejskiej. Drugi obszar obejmuje trzy dalsze cele – funkcje i przesłanki rozwoju rolnictwa miejskiego, ograniczenia i zagrożenia oraz systematyzacji czynników społecznej akceptacji rolnictwa miejskiego. Obszar trzeci to przedstawienie teorii rent ekonomicznych jako narzędzia do oceny zmian sposobu użytkowania gruntów w miastach i przedstawienie i adaptacja podejścia zasobowego do oceny czynników sukcesu podmiejskich gospodarstw rolnych. Cele teoretyczne rozszerzono o dodatkowe dziewięć celów o charakterze poznawczo-aplikacyjnym, które osiągnięto głównie w ramach trzeciego obszaru badawczego.

Walorem przedstawionego cyklu artykułów jest wykazanie, że Habilitant dobiera podejścia metodologiczne do sformułowanych celów badawczych i ma w tym zakresie znaczące umiejętności (stosuje m. in. podstawowe statystyki opisowe, wskaźniki struktury i dynamiki, analizę korelacji oraz bardziej zaawansowane metody statystyczne m. in. eksploracyjna analiza czynnikowa, drzewa regresyjne, drzewa klasyfikacyjne, analiza wariacji ANOVA wraz z testami post-hoc, nieparametryczny test ANOVA rang Kruskala-Wallisa). Dobrze również uzasadnia przestrzenny dobór obszarów badawczych (6 monocentrycznych stref metropolitalnych) co jest o tyle znaczące, że wskazane w cyklu artykułów teksty nie zawsze opierały się na tych wybranych metropoliach. Zastosowane podejście metodologiczne wraz z szczegółowo opisaną procedurą przeprowadzenia badań (*Autoreferat*) ma uzasadniony charakter i nie budzi wątpliwości z naukowego punktu widzenia. Habilitant opracował własne, oryginalne podejście metodyczne do badania czynników społecznej akceptacji rolnictwa (pod)miejskiego oparte na ocenie znaczenia cech opisujących dystans mieszkańców miast i suburbiów do rolnictwa oraz percepcję ryzyka i konfliktów, które może generować rolnictwo (cechy jako wielowymiarowe struktury ukryte z uwzględnieniem ograniczeń związanych ze stosowaniem zmiennych

jednowymiarowych). Umożliwiło to wykazanie, że zmienne ukryte „percepcja zagrożeń” oraz „dystans społeczny” w znacznie większym zakresie wyjaśniają społeczną akceptację rolnictwa niż pozostałe proste (jednowymiarowe) zmienne opisujące np. charakterystyki respondentów.

W mojej opinii, dr Wojciechowi Sroce udało się, poprzez osiągnięcie celów w poszczególnych artykułach wybranych do cyklu, wprowadzić zarówno nowe ujęcia teoretyczne jak i metodyczne oraz podejścia aplikacyjne do dyscypliny ekonomia i finanse. Zaproponowane do cyklu artykuły mają nowatorski charakter w ujęciu krajowym (słabo dotąd rozpoznana tematyka), a część z nich ma również oddźwięk w skali międzynarodowej.

2.3 Uzyskane wyniki naukowe (poznawcze)

Habilitant wykazał, na podstawie szerokiego i krytycznego przeglądu krajowej i międzynarodowej literatury przedmiotu, że zagadnienie agrokultury miejskiej jest słabo rozpoznane w tej pierwszej, a Jego dyskusja nad koncepcją miejskiej agrokultury (*urban agriculture*) oraz propozycje definicyjne, świadczą o znaczącym możliwościach operacjonalizacji pojęć i syntezy wyników badań oraz podejść teoretycznych. Wartościowa w sensie naukowym jest też systematyzacja przesłanek rozwoju rolnictwa i gospodarstw rolnych na obszarach miejskich i podmiejskich. Podobne znaczenie ma identyfikacja ograniczeń i barier rozwojowych związanych z podtrzymaniem i rozwojem rolnictwa w warunkach rosnącej presji urbanizacyjnej (artykuły 2 i 3). W jakimś stopniu rozwinięciem tych dokonań są propozycje modelowe odnoszące się do zjawisk konkurencji o ziemię między zastosowaniami rolniczymi i pozarolniczymi (artykuły 6 i 7) oraz identyfikacji czynników sukcesu gospodarstw rolnych w strefach urbanizacji oparty na uwarunkowaniach związanych nie tylko zasobami materialnymi, ale również z cechami społeczno-ekonomicznymi rolników oraz z cechami lokalizacji i wpływami zewnętrznymi (urbanizacja, artykuł 8).

Warto zwrócić uwagę na swobodne zastosowanie przez Habilitanta kilku stosunkowo zaawansowanych metod analizy ilościowej (np. analiza czynnikowa i metody drzew regresyjnych), które są relatywnie rzadko stosowane w naukach ekonomiczno-rolniczych. Umożliwiają one formułowanie ocen wpływu kilku zmiennych na dane zjawisko (w tym wypadku różnych charakterystyk gospodarstwa rolnego w strefach urbanizacji na zmiany pokoleniowe rolników) oraz wyprowadzanie nieoczywistych

wniosków. Ogólnie biorąc, zaproponowany cykl artykułów charakteryzuje się stosunkowo dużym zasobem powiązanych ze sobą stwierdzeń będących efektem zaprezentowanych analiz i modelowań odnoszących się do procesów zachodzących w rolnictwie obszarów zurbanizowanych, co pozwala na sformułowanie wysokiej oceny tych dokonań.

3. Dorobek dr inż. Wojciecha Sroki w zakresie dydaktyki i organizacji działalności naukowej

Jeśli chodzi o pracę dydaktyczną dr inż. Wojciecha Sroki to koncentruje się ona na zatrudnieniu w Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie, gdzie od 2006 roku prowadzi liczne zajęcia dydaktyczne (wykłady, ćwiczenia, konwersatoria, seminaria) oraz promuje licencjatów i magistrantów (wypromował ich dotąd ponad 180), podobną liczbę prac dyplomowych recenzował. Prowadził także zajęcia na studiach podyplomowych. Od 2010 r. pracuje także w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Tarnowie, gdzie również prowadzi zajęcia z zakresu szeroko rozumianej ekonomii. Jest też współautorem programu studiów oraz wniosku o uruchomienie studiów drugiego stopnia na kierunku Ekonomia na tej uczelni. Od 2015 r. intensyfikuje swoją działalność organizacyjną w związku z objęciem funkcji kierownika Katedry Ekonomii PWSZ w Tarnowie (jest też przewodniczącym Rady Programowej Kierunku Studiów Ekonomia, która odpowiada za nadzór nad jakością kształcenia).

Prowadzone przez dr inż. Wojciecha Srokę zajęcia dotyczyły różnych zagadnień ekonomicznych - od podstaw wiedzy ekonomicznej (podstawy mikro i makroekonomii) poprzez ekonomikę rolnictwa, analizę i planowanie w gospodarstwie rolnym, politykę ochrony środowiska, po problematykę rachunkowości. Habilitant angażował się także w przygotowywanie nowych programów przedmiotów. Od 2018 r. pełni funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie ekonomia i finanse na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie (*Przedsiębiorczość w strefie oddziaływania Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego*).

W swojej pracy na wymienionych uczelniach podejmował też szeroką działalność popularyzującą naukę (projekty szkoleniowe, wywiady prasowe, radiowe).

Generalnie, aktywność dydaktyczną i organizacyjną dr inż. Wojciecha Sroki oceniam wysoko.

4. Ocena aktywności naukowej Kandydata i konkluzja

Przechodząc do ogólnej oceny dorobku naukowego dr inż. Wojciecha Sroki stwierdzam, że:

1. Powstały po uzyskaniu stopnia doktora dorobek publikacyjny, jest – zarówno jeśli chodzi o wymiar ilościowy, jak i jakościowy – znaczący, a jego oddziaływanie w środowisku naukowym jest zauważalne zarówno w kraju jak i za granicą (świadczą o tym stosunkowo liczne cytowania w pracach badaczy zajmujących się kwestiami funkcjonowania rolnictwa w strefach urbanizacji, ekonomiką rolnictwa i rozwojem gospodarki rolnej w miastach i na obszarach wiejskich).

2. Cechą charakterystyczną dorobku Habilitanta jest wyraźne ukierunkowanie (specjalizacja) i stopniowa ewolucja zainteresowań badawczych. Jego dorobek naukowy (publikacje, wystąpienia konferencyjne, udział w programach badawczych, ekspertyzy) koncentruje się na zagadnieniach rolnictwa miejskiego i podmiejskiego, które obejmuje głównie podmioty komercyjne (gospodarstwa rolne, spółdzielnie, spółki i inne jednostki organizacyjne) zajmujące się wytwarzaniem żywności, produktów nieżywnościowych, ale również świadczeniem różnych usług, zaspakajając potrzeby mieszkańców. Są one zwykle silnie powiązane z rynkiem i cechują się relatywnie wysoką skalą oraz intensywnością produkcji. Badania obejmują także drugą formę *urban agriculture*, tj. miejskie ogrodnictwo (1). Ponadto w sferze zainteresowania Habilitanta znalazły się problemy przemian strukturalne i instrumentów wsparcia rolnictwa obszarów rozdrobnionych agrarnie (2), kwestia dywestycji w rolnictwie (3) i zagadnienia rozwoju zrównoważonego wraz z problemem wykorzystania biomasy rolniczej na cele energetyczne (4).

W całym okresie po uzyskaniu doktoratu, w badaniach Habilitanta zdecydowanie dominuje pierwsza grupa tematyczna, co potwierdza większa część zarówno zgłoszonych jako powiązany tematycznie cykl publikacji jak i artykuły znajdujące się poza nim. Wprawdzie większość publikacji ma krajowy zasięg oddziaływania, ale przynajmniej kilka to są artykuły w czasopismach o zasięgu co najmniej europejskim, które już zostały zauważone (cytowania).

3. Kierowanie przez Habilitanta projektami badawczymi oraz udział w przedsięwzięciach badawczych, zarówno krajowych jak i zagranicznych, wskazuje na dużą umiejętność współpracy naukowej oraz wykorzystywania wiedzy teoretycznej w praktyce badawczej, co współcześnie jest znaczącym walorem pracownika naukowego i organizatora pracy naukowej.

4. Przedstawiony do oceny cykl artykułów dr inż. Wojciecha Sroki posiada – w mojej opinii – znaczące walory poznawcze i jest przemyślanym i wartościowym zestawem prac naukowo-badawczych z zakresu ekonomiki rolnictwa. Za istotne osiągnięcie Kandydata uważam stwierdzenie, że w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów wysoko zurbanizowanych zachodzą również procesy recesywne, w tym opuszczanie rolnictwa przez słabsze/mniejsze podmioty (*Autoreferat*, s. 28), a w miastach i na obszarach podmiejskich występuje statystycznie istotna większa skala odłogowania. Ponadto warte odnotowania jest potwierdzenie częściowej aktualności modelu von Thünera bowiem zjawiska wzmożonej ekstensyfikacji produkcji rolniczej w miastach i obszarach podmiejskich wskazują jednak na odwrócenie jego logiki, a miasta kreują wyraźną polaryzację potencjału produkcyjnego rolnictwa. Ważną konkluzją badań Habilitanta jest także stwierdzenie, że wskutek coraz silniejszego oddziaływania miast dochodzi do konwergencji, a rolnictwo zlokalizowane w odległości 25-35 km od miasta upodabnia się do rolnictwa w bezpośrednim sąsiedztwie miast. Presja procesów urbanizacji, a w szczególności działania atrakcyjnego miejskiego rynku pracy zmniejsza zróżnicowanie przestrzenne rolnictwa (pod)miejskiego. Istotny naukowo (ale także praktycznie) jest także wniosek o braku powiązania produktywności ziemi ze zróżnicowaniem skali konwersji gruntów rolnych na cele pozarolnicze. Oznacza to, że w miastach nawet najbardziej produktywne grunty rolne nie generują wystarczających dochodów (rent), aby wstrzymać ich konwersję na cele pozarolnicze. Wszystko to (ważnych naukowo wniosków jest więcej) potwierdza istotny wkład Kandydata w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse.

5. Wyniki swoich badań dr inż. Wojciech Sroka publikował zarówno w wydawnictwach krajowych o znaczącym, ogólnokrajowym zasięgu oddziaływania oraz w uznanych periodykach międzynarodowych zajmujących się zagadnieniami ekonomiki rolnictwa. Czynny udział w wielu konferencjach naukowych w kraju i zagranicą świadczy o wystarczających możliwościach upowszechniania wyników własnych badań i pracy naukowej.

6. Obok szerokiej i konsekwentnej działalności naukowo-badawczej dr inż. Wojciech Sroka zajmuje się intensywnie pracą dydaktyczną oraz organizacyjną nie tylko w swojej macierzystej uczelni ale również w PWSZ w Tarnowie. Prowadzi wszystkie typy zajęć dydaktycznych - zarówno wykłady jak i ćwiczenia ukierunkowane na szeroko rozumianą ekonomię oraz ekonomikę rolnictwa. Prowadzi też seminaria licencjackie i magisterskie, wypromował ponad 180 magistrów i licencjatów.

W mojej ocenie, dotychczasowa działalność naukowo-badawcza, dydaktyczna i

organizacyjna dr inż. Wojciecha Sroki upoważnia do stwierdzenia, że Jego dorobek naukowy oraz inicjatywy badawcze są wystarczające, zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym (prace wskazane w cyklu artykułów mają wysoką naukową wartość) do uzasadnienia wniosku habilitacyjnego. Wykazano także ich oddziaływanie na środowisko naukowe i badawcze, przede wszystkim krajowe, ale również międzynarodowe. Habilitant współpracuje także, w sensie wspólnych badań naukowych, z kilkoma zespołami badawczymi z zagranicy (m. in. Wiedeń, Soest).

W przedstawionym do oceny cyklu artykułów wiele części ma twórczy charakter, zarówno pod względem poznawczym, jak i ze względu na zastosowane podejście metodyczne. Biorąc pod uwagę sformułowane przeze mnie wcześniej wnioski natury merytorycznej – uważam, że zdecydowana większość konkluzji Kandydata jest wartościowa naukowo i stanowi istotny wkład w rozwój badań nad ewolucją rolnictwa w strefach urbanizacji, a szerzej do dyscypliny ekonomia i finanse. Jestem zdania, że opiniowane dokonanie naukowe - przynajmniej w kilku fragmentach, ma charakter nowatorski, zarówno ze względu na przedmiot badań, jak i ze względu na wynikające z prowadzonych analiz wnioski naukowe. Rozbudowana działalność dydaktyczna i organizacyjna Kandydata potwierdza Jego możliwości samodzielnego funkcjonowania w krajowym i międzynarodowym środowisku naukowym oraz w strukturach dydaktyczno-organizacyjnych uczelni.

Po zapoznaniu się z dorobkiem naukowo-badawczym i organizacyjno-dydaktycznym dr inż. Wojciecha Sroki, a także z przedstawionym jako osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę postępowania habilitacyjnego - cyklem artykułów powiązanych tematycznie *Przesłanki i uwarunkowania rozwoju rolnictwa obszarów miejskich i wiejskich* – stwierdzam, że udokumentowany dorobek Kandydata można uznać za istotny wkład w rozwój dyscypliny naukowej ekonomia i finanse. Tym samym spełnia On warunki do ubiegania się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie – ekonomia i finanse, określone w art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668 ze zm.).

(Krystian Heffner)